

Sosiaali- ja terveysministeriölle
VN/12948/2019

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA PERUSTERVEYDENHUOLLON HOITOTAKUUN TIUKENTAMISESTA

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot.

Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteena on kaventaa väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja parantamalla hoitoon pääsyä. Esitysluonnoksessa ehdotetaan tiukennettavaksi perusterveydenhuollon kiirettömään hoitoon pääsyn määräaikoja. Potilaan tulisi saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys terveyskeskukseen sekä yksilöllinen arvio hoidontarpeesta. Perusterveydenhuollon kiirettömään hoitoon tulisi jatkossa päästä seitsemässä vuorokaudessa hoidon tarpeen arvioinnista ja suunterveydenhuollossa kiirettömään hoitoon tulisi päästä kolmessa kuukaudessa.

Kuluttajaliitto kannattaa hallituksen esitysluonnoksen tavoitteita ja hoitotakuun tiukentamista. Kansalaisten tulee päästä kaikkialla Suomessa hoitoon kohtuullisessa ajassa ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi on tärkeää tiukentaa hoitotakuuta lainsäädännön tasolla. Julkisesta terveydenhuollosta tulee saada kiireetöntä hoitoa nopeasti ja laadukkaasti riippumatta siitä, missä kansalainen asuu. Tällä hetkellä kansalaiset ovat epäyhdenvertaisessa asemassa hoitoon pääsyn osalta, ja toteutuessaan hoitotakuun tiukentaminen lisäisi kansalaisten yhdenvertaisuutta.

Kuluttajaliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että hoitotakuun tulee toteutua tosiasiallisesti kaikkialla Suomessa. Tästä syystä hoitotakuun tiukentamisen yhteydessä tulisi huomioida myös muiden sosiaali- ja terveydenhuollon säädösten uudistamistarpeet, jotta oikeus hoitoon kohtuullisessa ajassa toteutuu yhdenvertaisesti kaikille kansalaisille. Niin kuin hallituksen esitysluonnoksessakin tuodaan esiin, voidaan olettaa, että hoitotakuun tiukentaminen lisää palvelusetelien käyttöä. Palveluseteleisestä ja asiakkaan oikeuksista palveluseteliä käytettäessä säädetään palvelusetelilaisissa, joka tulee uudistaa. Palvelusetelilaki on suppea säädös eikä turvaa riittävästi kaikkien kansalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia valita tänä päivänä palveluseteliä palvelun järjestämisuodoksi. Palvelusetelin käyttäminen vaatii asiakkaalta aktiivisuutta ja osaamista ja lakiin tulisikin lisätä säännökset siitä, kenen viranhaltijan tehtävänä on auttaa asiakasta palvelusetelin käytössä. Tämä parantaisi kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksia valita palveluseteli palvelun järjestämisuodoksi. Palvelusetelilaisissa tulisi myös turvata nykyistä laajemmat asiakkaan tiedonsaantimahdollisuudet palveluntuottajia koskien, jotta tiedon saaminen ei olisi riippuvainen asiakkaan omasta kompetenssista tiedon etsimiseen.

Edellä mainitun lisäksi olisi kiireellistä rinnastaa lainsäädännössä palvelusetelien omavastuuosuus asiakasmaksuihin, jotta palvelusetelien omavastuuosuus kerryttäisi terveydenhuollon maksukattoa ja kaikkia asiakkaita kohdeltaisiin näin yhdenvertaisesti. Tämänhetkinen tilanne, jossa palvelusetelien omavastuuosuus ei kerrytä maksukattoa, voi sulkea pois vähävähävaraisten kansalaisten mahdollisuudet valita palveluseteli palvelun järjestämistavaksi ja saada palvelusetelin avulla hoitoa kohtuullisessa ajassa. On hyvä, että hallituksen esitysluonnoksessa tuodaan esiin, ettei palvelusetelin antaminen asiakkaalle täytä 54 §:n mukaista velvoitetta silloin kun palvelusetelin omavastuu on suurempi kuin asiakasmaksulain mukainen asiakasmaksu. Edellä mainitun lisäksi tulee myös huomioida, että palveluseteliasiakkaan asema eroaa perinteisen julkisen palvelun käyttäjän asemasta siinä, että palveluseteliasiakasta suojellaan kuluttajana. Palveluseteleiden kasvava määrä edellyttääkin vahvoja toimia asiakkaiden yhdenvertaisuuden turvaamiselle. Asiakkaansuojan uudistamista koskeva hallituksen esitys tuleekin saattaa eduskuntaan viipymättä, jotta jokaista palvelunkäyttäjää suojellaan yhdenvertaisesti palvelun virhetilanteessa.

Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa todeta, että hoitotakuun tosiasiallinen toteutuminen edellyttää sitä, että palvelunjärjestäjien hoitotakuun toteuttamista koskevaa valvontaa lisätään. Olisi myös tärkeää varmistaa asiakkaiden mahdollisuudet saada nopea yhteys valvovaan viranomaiseen silloin, kun hyvinvointialue ei järjestä hoitoa lain säätelien aikarajojen sisällä. Kuluttajaliitto katsoo, että tämä olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi nykyistä kantelujärjestelmää kehittämällä.

Helsingissä 4.1.2022

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Julia Lumijärvi, lakimies. OTM, HLL